

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

27 octombrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte

Iurie Diaconu,

Judecători

Liliana Catan, Victor Boico,

a examinat, în camera de consiliu, fără citirea părților, admisibilitatea în principiu a recursului ordinar, declarat de procurorul în Procuratura de Circumscripție Chișinău, Popov Oleg, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 iunie 2021, în privința inculpatei

***Bem Anghelina XXXXX**, născută la
XXXXX, originară din or. XXXXX, domiciliată în mun.
XXXXX, str. XXXXX, XXXXX, ap. XXXXX, cetățeană a R.
Moldova, fără antecedentele penale.*

*Termenul de examinare,
instanța de fond: 17.03.2017 - 15.05.2018,
instanța de apel: 22.04.2021 - 23.06.2021,
instanța de recurs: 15.09.2021 - 27.10.2021,*

Asupra recursurilor menționate, Colegiul Penal,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Chișinău din 15 mai 2018, Bem Anghelina a fost condamnată în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal la 2 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții legate de gestionarea bunurilor materiale și financiare pe un termen de 2 ani, cu executare în penitenciar pentru femei, de la reținere.

2. Instanța de fond a constatat că, inculpata Bem A., în perioada de timp de la 19.01.2017 și până la 20.01.2017, aflându-se în ap. XXXXX, din str. XXXXX, XXXXX, mun. XXXXX, având scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin abuz de încredere și înșelăciune, sub pretextul de a da în chirie ap. XXXXX, amplasat pe str. XXXXX, XXXXX, mun. XXXXX, care nu-i aparține cu drept de proprietate, a însușit de la Pădureț R. 60 euro, care conform cursului oficial al BNM constituie suma de 1288,93 lei, cauzând părții vătămate o daună materială considerabilă.

Instanța a reținut că, în ședința din 19.04.2017 inculpata s-a prezentat, fiind stabilită ordinea cercetării judecătorești și audiată partea vătămată Pădureț R., după care s-a anunțat întrerupere pentru asigurarea prezenței martorilor acuzării pentru data de 15.05.2017, la care inculpata la fel a fost prezentă. Deoarece nu s-a asigurat prezența martorilor acuzării, ședința a fost întreruptă până la 15.06.2017. La ședința fixată, inculpata nu s-a prezentat, deși a fost legal înștiințată, contra semnătură, despre data și ora ședinței fixate.

Prin încheierea din 05.12.2017, inculpata a fost anunțată în căutare, fiind dispusă examinarea cauzei în lipsa ei.

Conform art. 368 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, în ședința de judecată, s-a dat citire declarațiilor inculpatei date la urmărirea penală în calitate de bănuită și învinuită, conform cărora ea și-a recunoscut vina.

Fiind audiat în calitate de parte vătămată, Pădureț R. a declarat că a găsit o ofertă pe internet de a închiria o odaie la prețul de 60 euro. A beneficiat de acea ofertă și i-a achitat pentru chirie inculpatei 60 euro. Peste 2 zile, Bem A. a dispărut, iar când a venit stăpânul apartamentului, văzând situația, a chemat poliția, unde a depus declarații. La acel moment suma de 60 euro era considerabilă pentru el, iar la momentul examinării cauzei deja nu mai este considerabilă, deoarece lucrează peste hotarele țării și are venit lunar de 1000 euro. Suma de 60 euro i-a fost restituită peste aproximativ 2 săptămâni sau o lună, după intervenția poliției și careva pretenții față de inculpată nu are.

Prin urmare acțiunile prejudiciabile ale inculpatei întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii, urmând a fi încadrate în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere, cu cauzarea de daune în proporții considerabile.

La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța a ținut cont de criteriile generale de individualizare a pedepsei stipulate la art. 75 Cod penal, că inculpata a recunoscut vina, anterior nu a fost judecată, ca circumstanțe atenuante fiind stabilite recunoașterea vinovăției și repararea prejudiciului material cauzat părții vătămate, că careva circumstanțe agravante nu au fost reținute, că, infracțiunea săvârșită se atribuie la categoria celor grave și prevede pedeapsă sub formă de amendă în mărime de la 850 la 1350 unități convenționale sau închisoare de la 2 la 6 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani, concluzionând că corijarea și reeducarea inculpatei este posibilă prin aplicarea unei pedepse sub formă de închisoare, având în vedere faptul că aceasta nu s-a prezentat în fața instanței și cauza a fost examinată în lipsa ei.

3. La 02 aprilie 2021, inculpata a declarat apel, solicitând repunerea în termen de declare a apelului, casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să-i fie reîncadrate acțiunile conform prevederilor art. 190 alin. (1) Cod penal și aplicarea unei pedepse neprivative de libertate.

Apelanta a invocat că, în cadrul urmăririi penale și-a recunoscut vinovăția, din materialele cauzei, este dovedit cu certitudine că dauna materială cauzată părții vătămate, la scurt timp după înaintarea cererii de a fi trasă răspundere penală, a fost restituită, iar partea vătămată a declarat în instanța de judecată că dauna cauzată nu este una considerabilă și nu are careva pretenții față de inculpată.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 iunie 2021, apelul a fost admis, casată parțial sentința și pronunțată o nouă hotărâre.

Bem Anghelina a fost condamnată în baza art. 190 alin. (1) Cod penal la 3 luni închisoare, cu executare în penitenciar de tip semiînchis, pentru femei, din data pronunțării deciziei, cu includerea perioadei reținerii de la 31.03.2021 până la 23.06.2021.

Instanța de apel a statuat că, în conformitate cu art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu dispune altfel.

În conformitate cu art. 403 alin. (1) Cod de procedură penală, apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege este considerat ca fiind făcut în termen dacă

instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale.

Din materialele cauzei penale rezultă că, judecarea cauzei în prima instanță a avut loc în lipsa inculpatei (ultima fiind anunțată în căutare), respectiv, sentința a fost pronunțată în lipsa acesteia.

La 31.03.2021 inculpata a fost reținută de către colaboratorii IP Ciocana.

Împotriva sentinței inculpata depus cererea de apel la 02.04.2021.

Conform prevederilor art. 403 alin. (1) Cod de procedură penală, urmează a fi admisă solicitarea inculpatei și dispusă repunerea în termen a apelului, deoarece sentința instanței de fond a fost pronunțată în lipsa inculpatei, iar cererea de apel a fost depusă în termen de 15 zile de la data începerea executării pedepsei, așa cum ultima a fost reținută la 31.03.2021, iar cererea de apel a fost înregistrată la 02.04.2021.

În cadrul ședinței de judecată în instanța de apel, inculpata a declarat că vina în comiterea infracțiunii incriminate o recunoaște integral.

Deși inculpata, fiind audiată la faza urmăririi penale și în cadrul ședinței de judecată în instanța de apel, vina în comiterea infracțiunii incriminate a recunoscut-o, vinovăția acesteia este pe deplin dovedită prin probele prezentate de către partea acuzării, printre care declarațiile părții vătămate, declarațiile martorilor și documentele cercetate în ședința de judecată.

Totodată, la etapa judecării apelului a intervenit o lege mai blândă pentru situația inculpatei, din care motive, în conformitate cu art. 10 alin. (1) Cod penal, instanța de apel v-a casa sentința primei instanței parțial, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță.

În acest context, instanța de apel având în vedere modificările survenite la art. 190 alin. (1) și alin. (2) Cod penal, prin Legea nr. 179 din 26.07.2018, atestă că legea penală nouă ameliorează situația inculpatei care a comis infracțiunea de escrocherie, și respectiv, în temeiul art. 10 alin. (1) Cod penal, Legea respectivă are caracter retroactiv.

Așadar, cuantumul prejudiciului material cauzat părții vătămate prin infracțiune de către inculpată în mărime de 60 euro, care conform cursului oficial al BNM constituie suma de 1288,93 lei, se încadrează în „daune cu caracter considerabil”. Însă, lit. c) alin. (2) art. 190 Cod penal a fost abrogată prin Legea nr. 179 din 26.07.2018 și constituie deja element obligatoriu pentru componența de infracțiunea reglementată la alin. (1) art. 190 Cod penal.

Prin urmare, în temeiul principiului retroactivității legii penale mai blânde aplicabil în speța dată, urmează de reîncadrat acțiunile infracționale ale inculpatei din prevederile art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal în baza art. 190 alin. (1) Cod penal - escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile.

La individualizarea pedepsei, instanța de apel a ținut cont de prevederile art. 7, 61, 75 Cod penal, de personalitatea inculpatei, care a comis o infracțiune mai puțin gravă, a recunoscut vina, a restituit prejudiciul cauzat părții vătămate, de prezența circumstanțelor atenuante și lipsa circumstanțelor agravante, având în vedere și

comportamentul inculpatei care s-a eschivat de a se prezenta în instanța de fond, acesta fiind anunțată în căutare, concluzionând a-i aplica pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod penal, pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 3 luni, cu executare în penitenciar de tip semiînchis, pentru femei.

5. Procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Popov Oleg, a declarat recurs ordinar, solicitând casarea totală a deciziei menționate, *cu restituirea cauzei la o nouă rejudecare în instanța de apel.*

Recurentul a invocat că, din sensul prevederilor art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu dispune altfel.

Pe această dimensiune, legea de procedură penală nu reglementează în calitate de excepții de la regula conținută în dispoziția art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, decât excepțiile conținute la alin. (3), (4) și respectiv(5) art. 402 Cod de procedură penală.

Prin urmare, acceptarea pentru examinare în fond a apelului inculpatei depus după o perioadă de timp de aproximativ 3 ani de zile de la data pronunțării sentinței, în absența oricărei explicații plauzibile cu privire la motivul pentru care respectiva nu a putut să depună apelul în termenul prevăzut la art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, a sfidat un întreg proces judiciar, în condițiile în care termenul litigios este unul de decădere și nu poate fi restabilit.

Din sensul juridic al prevederilor art. 230 - 234, 402 Cod de procedură penală se deduce că termenul de apel este termen legal și imperativ, astfel încât nerespectarea lui atrage decăderea din exercițiul dreptului de a declara apel și nulitatea oricărei cereri de apel înaintate după expirarea termenului.

În condițiile în care titularul apelului a sesizat instanța de apel contrar prevederilor imperative ale legii de procedură penală, instanța de apel urma să constate existența unui incident de procedură și în consecință să respingă apelul acesteia ca fiind declarat peste termenul prevăzut de lege.

În speță, instanța de apel, întrucât de facto a verificat legalitatea sentinței în temeiul efectului devolutiv al apelului, trebuia să-și motiveze decizia în partea sa descriptivă, inclusiv din perspectiva normei prevăzută la art. 409 alin. (2) Cod de procedură penală, iar în partea dispozitivă să facă mențiunea corespunzătoare despre aplicarea acestei norme.

Întrucât a făcut reevaluări atât pe dimensiunea încadrării juridice a faptei cât și pe dimensiunea individualizării pedepsei penale, instanța de apel trebuia să înțeleagă că rezultatele acestor reevaluări se deosebesc substanțial de evaluările făcute de către prima instanță și în condițiile respective, urma să caseze total sentința contestată și să rejudece cauza penală în ordinea stabilită la art. 414 Cod de procedură penală.

În contextul celor expuse, instanța de apel greșit a admis pentru examinare în fond un apel introdus tardiv, devreme ce argumentele invocate în sprijinul soluției dispuse vin în contradicție cu împrejurările de fapt și de drept ale cauzei.

În drept, recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) și 7) Cod de procedură penală - *instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel*, hotărîrea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărîrii, acesta este expus neclar, apelul a fost introdus tardiv.

6. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și motivelor invocate, Colegiul penal concluzionează că acesta

urmează a fi declarat inadmisibil din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) și 7) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, inclusiv în temeiul când hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii, acesta este expus neclar, când apelul a fost introdus tardiv.

Conform art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs, se pronunță doar în limitele temeiurilor invocate în recurs. Potrivit art. 429 alin. (1) Cod de procedură penală, recursul trebuie să fie motivat. În corespundere cu art. 430 alin. (5) Cod de procedură penală, cererea de recurs trebuie să conțină indicarea temeiurilor prevăzute în art. 427 și argumentarea ilegalității hotărârii atacate în acest sens.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

În această consecutivitate și în raport cu temeiurile invocate în recursul de pe rol se impun următoarele concluzii:

a) alegația recurentului că apelul ar fi fost introdus tardiv, este fondată pe afirmația că: *„...legea de procedură penală nu reglementează în calitate de excepții de la regula conținută în dispoziția art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, decât excepțiile conținute la alin. (3), (4) și respectiv(5) art. 402 Cod de procedură penală..., instanța de apel urma să constate existența unui incident de procedură și în consecință să respingă apelul acesteia ca fiind declarat peste termenul prevăzut de lege...” (pct. 5. din decizie).*

Însă, potrivit descripivului deciziei contestate, instanța de apel a soluționat chestiunea repunerii în termen a apelului apărării prin prisma prevederilor altei norme procedurale, cea a art. 403 alin. (1) Cod de procedură penală, rezumând că: *„Conform prevederilor art. 403 alin. (1) Cod de procedură penală, urmează a fi admisă solicitarea inculpatei și dispusă repunerea în termen a apelului, deoarece sentința instanței de fond a fost pronunțată în lipsa inculpatei, iar cererea de apel a fost depusă în termen de 15 zile de la data începerea executării pedepsei, așa cum ultima a fost reținută la 31.03.2021, iar cererea de apel a fost înregistrată la 02.04.2021” (pct. 4. din decizie).* Totodată, în recursul ordinar lipsește cu desăvârșire o argumentare a ilegalității hotărârii atacate în aspectul vizat, iar instanța de recurs nu este competentă să completeze din oficiu recursul ordinar al procurorului cu circumstanțe în fapt și în drept, care l-ar justifica, și să se expună, apoi, asupra unor temeiuri neargumentate legal de recurent.

Ori, potrivit art. 24 alin. (2), 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării, nu exprimă alte interese decât interesele legii și se pronunță doar în limitele temeiurilor invocate în recurs (pct. 5. din decizie);

b) totodată, în raport cu celelalte circumstanțele invocate în recursul ordinar (pct. 5. din decizie), se atestă că împrejurările menționate în partea descriptivă a hotărârii contestate, inclusiv cele reproduse în pct. 4. din prezenta decizie, relevă în mod concludent că instanța de apel legal și întemeiat a constatat și apreciat circumstanțele de fapt și de drept ale speței, în strictă conformitate cu prevederile normelor de procedură penală și prescripțiilor de drept material, just și argumentat ținând cont de prevederile art. 409 alin. (2), 414 alin. (1), 415 alin. (1) pct. 2), 417alin. (1) pct. 8) și 9) Cod de procedură penală, conform căror instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel, fiind obligată în afară de temeiurile invocate și cererile formulate de apelant, să

examineze aspectele de fapt și de drept ale cauzei, însă fără a înrăutăți situația apelantului. Instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel, admite apelul, casând sentința parțial sau total, inclusiv din oficiu, în baza art. 409 alin. (2), și pronunță o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță. Decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, motivele adoptării soluției date și una din soluțiile prevăzute în art. 415. (*pct. 4. din decizie*).

Pe lângă aceasta, pornind de la relevanțele art. 27, 101 alin. (2) și (3), 414 alin. (1) și (2) Cod de procedură penală, judecătorul apreciază probele în conformitate cu propria sa convingere, formată în urma cercetării tuturor probelor administrate. Instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel, și poate da o nouă apreciere probelor din dosar. Astfel, activitatea instanței de apel privind doar aprecierea sau reaprecierea probelor și circumstanțelor cauzei în alt sens decât cel pe care îl propune acuzarea este o competență și prerogativă legală a acestei instanțe, care nu constituie un temei de drept separat din numărul celor incluse în art. 427 Cod de procedură penală și, astfel, invocarea acestei chestiuni în recursul ordinar, la fel, este lipsită de orice temei legal.

Mai mult, o altă opinie asupra probelor și circumstanțelor pricinii care au fost puse la baza sentinței de condamnare, conform jurisprudenței CtEDO, nu poate servi temei pentru reexaminarea ei (*hotărârea din 16 ianuarie 2007, pct. 20, cazul Bujnița c. Moldovei*).

Împrejurările enunțate denotă în mod concludent că instanța de apel nu a comis erori de drept în raport cu motivele invocate de recurent, că hotărârea contestată conține motivele pe care se întemeiază soluția, inclusiv ce de repunere în termen a apelului, că motivarea soluției nu contrazice dispozitivul hotărârii, acesta este expus clar, și că recursul de pe rol este unul vădit neîntemeiat.

Potrivit art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, instanța de recurs decide inadmisibilitatea recursului înaintat în cazul în care se constată că acesta este vădit neîntemeiat.

Astfel, odată ce recursul ordinar este vădit neîntemeiat, el urmează a fi declarat inadmisibil.

7. În conformitate cu art. 431 alin. (1), 432 alin. (1), (2) pct. 4), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul Penal,

DECIDE :

Inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de procurorul în Procuratura de Circumscripție Chișinău, Popov Oleg, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 iunie 2021, în privința inculpatei Bem Anghelina XXXXX, pe motiv că este vădit neîntemeiat.

Decizia este irevocabilă, fiind pronunțată integral la 26 noiembrie 2021.

Președinte
Judecători

Iurie Diaconu
Liliana Catan
Victor Boico